

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

DRUGO ODJELJENJE

PREDMET BUJKOVIĆ PROTIV CRNE GORE

(Predstavka br. 40080/08)

PRESUDA

STRAZBUR

10. mart 2015. godine

Ova presuda postaće pravosnažna u okolnostima iznesenim u članu 44 stav 2 Konvencije. Ona može biti predmet redaktorskih izmjena.

U predmetu Bujković protiv Crne Gore

Evropski sud za ljudska prava (Drugo odjeljenje) zasijedajući u Vijeću u sastavu:

Işıl Karakaş, *predsjednik*,
András Sajó,
Nebojša Vučinić,
Paul Lemmens,
Egidijus Kūris,
Robert Spano,
Jon Fridrik Kjølbro, *sudije*,

i Stanley Naismith, *sekretar odjeljenja*,

nakon vijećanja na zatvorenoj sjednici dana 10. februara 2015. godine izriče sljedeću presudu koja je usvojena toga dana:

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 40080/08) protiv Crne Gore koju je 31. jula 2008. godine Sudu po članu 34 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija) podnio državljani Crne Gore, g. Vladimir Bujković (u daljem tekstu: podnosilac predstavke).

2. Podnosioca predstavke zastupao je g. J. Mičić, advokat sa praksom u Beogradu (Srbija). Crnogorsku Vladu (u daljem tekstu: Vlada) zastupao je njen Zastupnik g. Z. Pažin.

1. Dana 30. novembra 2009. godine Vlada je obaviještena o predstavi.

4. Predstavka je prenesena Drugom odjeljenju Suda, nakon reorganizacije odjeljenja Suda 1. novembra 2012. godine.

ČINJENICE**1. OKOLNOSTI PREDMETA**

2. Podnosilac predstavke rođen je 1972. godine u Sutormu gdje i živi.

1. Građanski postupak

3. Dana 24. aprila 2000. godine podnosilac predstavke pokrenuo je građanski postupak protiv Opštine Bar u vezi sa jednom zemljišnom parcelom.

4. Nakon ponovljenog postupka, dana 23. januara 2003. godine *Osnovni sud* u Baru dijelom je presudio u korist podnosioca predstavke.

5. Dana 27. aprila 2004. godine *Viši sud* u Podgorici potvrdio je dio ove presude ali je poništio ostatak.

6. Dana 16. septembra 2004. godine podnosilac predstavke podnio je u isto vrijeme zahtjev za ponovno otvaranje postupka kod Osnovnog suda i zahtjev za reviziju kod Vrhovnog suda, oboje u odnosu na dio presude koji je potvrđen.

7. Dana 2. februara 2005. godine spisi predmeta preneseni su u Vrhovni sud, a vraćeni u Osnovni sud 20. decembra 2005. godine.

8. Dana 20. oktobra 2006. godine Osnovni sud je odbio zahtjev podnosioca predstavke da se postupak ponovo otvori, a tu je odluku potvrdio Viši sud 9. maja 2008. godine.

9. Dana 13. juna 2008. godine Vrhovni sud odbio je zahtjev za reviziju podnosioca predstavke.

10. Dana 9. oktobra 2008. godine Osnovni sud spojio je ispitivanje ostatka tužbe podnosioca predstavke sa druge dvije tužbe koje je on ranije predao.

11. Dana 27. oktobra 2008. godine podnosilac predstavke predao je još jedan podnesak sudu, pošto su postupci spojeni.

12. Dana 5. maja 2009. godine podnosilac predstavke precizirao je svoj zahtjev, u suštini ponavljajući svoje ranije podneske.

13. Dana 18. juna 2009. godine suđenje je počelo iz početka s obzirom da je predmet dodijeljen novom sudiji. Podnosilac predstavke obavijestio je sud da povlači svoj podnesak od 27. oktobra 2008. godine. Sud je pozvao podnosioca predstavke da precizira svoju tužbu i podnosilac predstavke je to učinio narednog dana.

14. Dana 9. septembra 2009. godine suđenje je počelo iz početka s obzirom da je predmet dodijeljen novom sudiji.

15. Dana 2. novembra 2009. godine Osnovni sud se oglasio nenadležnim u ovom predmetu i odbacio tužbu. Neprecizranog datuma nakon toga tu odluku je poništio Viši sud i u martu 2010. godine postupak je ponovo otvoren pred Osnovnim sudom.

16. Između aprila i avgusta 2010. godine strane su pokušale da postignu prijateljsko poravnanje, ali bez uspjeha.

17. Dana 14. februara 2011. godine suđenje je počelo iz početka s obzirom da je predmet dodijeljen novom sudiji.

18. Dana 17. februara 2011. godine Osnovni sud je donio presudu protiv podnosioca predstavke, a nju je poništio Viši sud 20. septembra 2011. godine.

19. Dana 10. maja 2012. godine Osnovni sud ponovo je odlučio protiv podnosioca predstavke. Ovu presudu potvrdili su Viši sud i Vrhovni sud 19. oktobra 2012. godine, odnosno 7. februara 2013. godine.

2. Ostale relevantne činjenice

20. Tokom 2003. i 2004. godine podnosilac predstavke predložio je prekid za jednu drugu grupu građanskih postupaka dok se ne završi postupak pokrenut po tužbi iz 2000. godine. Dana 6. novembra 2006. godine podnosilac predstavke predložio je da se ta druga grupa postupaka nastavi.

21. Dana 20. marta 2013. godine podnosilac predstavke pokrenuo je još jednu grupu građanskih postupaka i oni su trenutno u toku pred Višim sudom.

II. RELEVANTNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

22. *Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku*; objavljen u Službenom listu Crne Gore br. 11/07 predviđa, pod određenim okolnostima, mogućnost da se dugi postupci ubrzaju putem kontrolnog zahtjeva, te mogućnost da se tužiocima dosudi naknada štete putem tužbe za pravično zadovoljenje. Konkretno, član 33 predviđa, između ostalog, da tužbu za pravično zadovoljenje može predati strana koja je ranije iskoristila kontrolni zahtjev. Tužba za pravično zadovoljenje podnosi se Vrhovnom sudu najkasnije šest mjeseci nakon datuma prijema pravosnažne odluke donesene u spornom postupku. Ovaj zakon stupio je na snagu 21. decembra 2007. godine.

PRAVO

I. NAVODNE POVREDE ČLANA 6 STAV 1 KONVENCIJE

23. Podnosilac predstavke žalio se da je dužina postupka, pokrenutog 2000. godine, nespojiva sa uslovom "razumnog roka" koji se predviđa članom 6 stav 1 Konvencije, a koji glasi:

"Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama... ima pravo na raspravu u razumnom roku pred ... sudom..."

A. Prihvatljivost

24. Vlada je navela da podnosilac predstavke nije iscrpio sve djelotvorne domaće pravne lijekove koji su mu bili na raspolaganju. Konkretno, propustio je da podnese kontrolni zahtjev, tužbu za pravično zadovoljenje i ustavnu žalbu.

25. Podnosilac predstavke osporio je ovaj prigovor.

26. Sud je već ranije izrazio stav da se kontrolni zahtjev, u principu i kadgod je dostupan u skladu sa relevantnim propisima, mora smatrati djelotvornim pravnim lijekom u smislu člana 35 stav 1 Konvencije u odnosu na sve predstavke predate protiv Crne Gore nakon 4. septembra 2013. godine (v. presudu u predmetu *Vukelić protiv Crne Gore*, br. 58258/09, stav 85, od 4. juna 2013. godine). Kako je ova predstavka podnijeta Sudu 31. jula 2008. godine, dakle mnogo prije 4. septembra 2013. godine, i kada se uzmu u obzir raniji nalazi u tom smislu (v. presudu u predmetu *Boucke protiv Crne Gore*, br. 26945/06, stav 74, 21. februar 2012. godine), Sud smatra da podnosilac predstavke u ovom predmetu nije morao da iscrpi ovo konkretno pravno sredstvo. Prigovor Vlade u tom smislu mora se, stoga, odbiti.

27. Sud dalje konstatuje da bi tužba za pravično zadovoljenje, da ju je podnosilac predstavke podnio, bila odbačena jer on prethodno nije iskoristio kontrolni zahtjev (v. stav 25 ove presude), pravni lijek za koji se nije u relevantno vrijeme smatralo da je djelotvoran. Sud takođe zapaža da se od podnosioca predstavke ne može tražiti da u ovoj fazi iskoristi ovo pravno sredstvo, pošto je odavno nastupila zastara za njegovu upotrebu u predmetu podnosioca predstavke (v. stavove 22 i 25 ove presude; v. takođe *mutatis mutandis*, *Novović protiv Crne Gore i Srbije*, br. 13210/05, stav 43, 23. oktobar 2012. godine, i *Milić protiv Crne Gore i Srbije*, br. 28359/05, stav 57, 11. decembar 2012. godine).

28. Razmotrivši izložene konkretne okolnosti ovog predmeta Sud smatra da podnosilac predstavke nije imao obavezu da iscrpi ovaj konkretan pravni lijek. Prigovor Vlade u tom smislu mora se, stoga, odbiti.

29. Sud je već izrazio stav da ustavna žalba ne može da se smatra djelotvornim pravnim lijekom u odnosu na dužinu postupka (v. presudu u predmetu *Boucke*, citirano ranije u tekstu ove presude, stavovi 76-79). Sud ne vidi razloga da u ovom predmetu odstupi od svojih nalaza. Prigovor Vlade u tom smislu mora se, stoga, takođe odbiti.

30. Sud konstatuje da ova pritužba nije očigledno neosnovana u smislu člana 35 stav 3 Konvencije. Sud dalje konstatuje da ona nije neprihvatljiva po bilo kom drugom osnovu. Ona stoga mora biti proglašena prihvatljivom.

B. Meritum

1. Argumenti strana

31. Podnosilac predstavke potvrdio je svoju pritužbu da je dužina postupka, pokrenutog 2000. godine, nespojiva sa uslovom razumnog roka.

32. Vlada je navela da je predmet složen, i da je uglavnom sam podnosilac predstavke odgovoran za dužinu postupka. Konkretno, podnosilac predstavke predao je nekoliko građanskih tužbi. Dana 27. oktobra 2008. godine on je tražio da se svi ti postupci spoje, a 18. juna

2009. godine povukao je taj zahtjev. Takođe je zahtijevao da se još dva građanska postupka koja je pokrenuo prekinu 9. septembra 2003. godine, odnosno 8. septembra 2004. godine, i ti su zahtjevi odmah prihvaćeni. Tek je 6. novembra 2006. godine podnosilac predstavke tražio da se ti postupci nastave (v. stav 23 ove presude), dakle dvije godine i dva mjeseca kasnije, što je period koji se može pripisati podnosiocu predstavke. Podnosilac predstavke takođe je mijenjao i pojašnjavao svoju tužbu koja je predmet spornog postupka, i to u četiri prilike, od čega su dvije nastupile nakon stupanja Konvencije na snagu u odnosu na Crnu Goru, konkretno u maju i junu 2009. godine.

33. Nadalje, dana 16 septembra 2004. godine podnosilac predstavke predao je i zahtjev za ponovno pokretanje postupka pred Osnovnim sudom i zahtjev za reviziju Vrhovnom sudu, što je prolongiralo odluku Vrhovnog suda o zahtjevu za reviziju. Sudovi su, sa svoje strane, djelovali sa dužnom marljivošću pošto su donijeli šest odluka na tri instance.

34. Vlada je takođe navela da sporni postupci nisu bili od vitalnog značaja za podnosioca predstavke i da, kao takvi, nisu iziskivali prioritarno ili hitno djelovanje sudova. Oni su zaključili da nije bilo povrede člana 6 Konvencije.

2. Ocjena Suda

35. Sud ponavlja da se razumna dužina postupka mora cijeliti u svjetlu okolnosti predmeta i u odnosu na sljedeće kriterijume: složenost predmeta, ponašanje podnosioca predstavke i relevantnih organa i važnosti predmeta spora za podnosioca predstavke (v. između ostalog, *Frydlender protiv Francuske* [GC], br. 30979/96, stav 43, ECHR 2000-VII).

36. Sud takođe podsjeća da se, da bi se utvrdilo koliko je kašnjenje u postupku razumno, mora razmotriti stanje predmeta na dan ratifikacije (v. *mutatis mutandis*, *Styrkowski protiv Poljske*, 30. oktobar 1998. godine, stav 46, *Izveštaji o presudama i odlukama* 1998-VIII).

37. Što se tiče ovog konkretnog predmeta, konstatuje se da je period koji treba uzeti u obzir počeo 24. aprila 2000. godine, kada je podnosilac predstavke podnio svoju tužbu i završio se 7. februara 2013. godine, odlukom Vrhovnog suda. Od kada je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Crnu Goru 3. marta 2004. godine (v. *Bijelić protiv Crne Gore i Srbije*, br. 11890/05, stav 69, 28. april 2009. godine), postupak o kome je riječ ulazi u nadležnost Suda *ratione temporis* u periodu od više od osam godina i jedanaest mjeseci. Uz to, ovi su postupci bili u toku već više od tri godine i deset mjeseci prije tog datuma.

38. Sud najprije konstatuje da se ovaj predmet odnosi na građanske postupke vezane za jednu zemljišnu parcelu. Sud dalje konstatuje da Vlada nije uspjela da dokaže da je sam predmet izuzetno složen. Niti je činjenica da sporni postupak nije iziskivao prioritarno ili hitno djelovanje opravdavala kašnjenja u postupku.

39. Drugo, podnosilac predstavke zaista je izmijenio svoju tužbu u maju i junu 2009. godine. Prvi put, međutim, on je u suštini ponovio svoje ranije tvrdnje a drugi put samo je postupio po zahtjevu suda u tom smislu (v. stavove 15 i 16 ove presude). Sud sasvim sigurno ne smatra da je to značajno doprinijelo dužini spornog postupka. Takođe, domaći sudovi su bili ti koji su spojili postupke na svoju inicijativu, a ne na prijedlog podnosioca predstavke (v. stav 13 ove presude). Prigovori Vlade koji se odnose na druge postupke koji nisu predmet ove predstavke stoga nisu relevantni.

40. Treće, Sud dalje konstatuje da je domaćim sudovima trebalo gotovo četiri godine da donesu odluku o zahtjevu podnosioca predstavke da ponovo otvori postupak. Iako se član 6 Konvencije u principu ne odnosi na postupak po zahtjevu za ponovno otvaranje postupka, Sud konstatuje da se o zahtjevu za reviziju koji je podnio podnosilac predstavke nije moglo odlučiti ranije, kako je navela i Vlada, upravo zbog vremena koje je bilo potrebno domaćim sudovima da donesu odluku o tom zahtjevu, a to se vrijeme može pripisati samo državi.

41. I na kraju, Sud podsjeća da ponovno preispitivanje jednog predmeta nakon vraćanja na ponovni postupak može samo po sebi da pokaže ozbiljne nedostatke u sudskom sistemu date države (v. *Pavlyulynets protiv Ukrajine*, br. 70767/01, stav 51, 6. septembar 2005. godine). Konstatuje se, u tom smislu, da je nakon što je Konvencija stupila na snagu u odnosu na tuženu državu, prvostepena odluka poništena tri puta, i da je tek nakon tri ponovljena postupka donesena pravosnažna presuda u ovom predmetu.

42. S obzirom na kriterijum predviđen u sudskoj praksi i relevantne činjenice ovog predmeta, Sud je mišljenja da dužina postupka na koju se žali podnosilac predstavke ne ispunjava uslov razumnog roka. Shodno tome utvrđuje se da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije.

II. DRUGE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

43. Podnosilac predstavke žalio se i na sljedeće: (a) po članu 6 Konvencije na ishod postupaka pred Vrhovnim sudom od 13. juna 2008. godine (v. stav 12 ove presude), i (b) na pravičnost i ishod građanskih postupaka koji se trenutno vode pred Višim sudom (v. stav 24 ove presude).

44. Sud ponavlja da nije njegova funkcija da se bavi greškama u činjenicama ili pravu koje su navodno počinili domaći sudovi ukoliko se time ne krše prava i slobode zaštićene Konvencijom, a i tada samo u toj mjeri (v. *García Ruiz protiv Španije* [GC], br. 30544/96, stav 28, ECHR 1999-I), niti je njegov zadatak da djeluje kao žalbeni sud u odnosu na odluke koje donesu domaći sudovi (v. *Melnychuk protiv Ukrajine* (dec.), br. 28743/03, ECHR 2005-IX). Slijedi da je pritužba koja se odnosi na ishod postupka pred Vrhovnim sudom očigledno neosnovana i da kao takva mora da se odbaci u skladu sa članom 35 stavovi 3 (a) i 4 Konvencije.

45. Što se tiče druge pritužbe podnosioca predstavke, pošto je građanski postupak o kome je riječ u ovom trenutku još uvijek u toku pred Višim sudom, slijedi da ova pritužba mora da se odbaci kao preuranjena po članu 35 stavovi 1 i 4 Konvencije

III. PRIMJENA ČLANA 41 KONVENCIJE

46. Član 41 Konvencije glasi:

"Kada Sud utvrdi povredu Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo djelimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj strani."

A. Naknada štete

47. Podnosilac predstavke tražio je 9.489 eura (EUR) i pripadajuću kamatu na ime materijalne štete.

48. Vlada je osporila taj zahtjev kao neosnovan.

49. Sud ne vidi uzročno-posljedičnu vezu između povrede koja je utvrđena i navedene navodne materijalne štete i stoga odbacuje ovaj zahtjev. Pošto podnosilac predstavke nije podnio zahtjev za nematerijalnu štetu, u tom smislu Sud je i ne dosuđuje.

B. Troškovi i izdaci

50. Podnosilac predstavke je u toku standardne razmjene zapažanja između strana tražio 2.500 EUR na ime troškova i izdataka koje je imao u postupku pred Sudom. U drugom nizu zapažanja koja Sud nije tražio, podnosilac predstavke tražio je dodatnih 1.000 EUR.

51. Vlada nije komentarisala traženi iznos u prvom nizu zapažanja podnosioca predstavke. S obzirom da drugi niz zapažanja Sud nije tražio, Vlada nije pozvana da komentariše taj traženi iznos.

52. Prema sudskoj praksi Suda, podnosilac predstavke ima pravo na nadoknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj se pokaže da su oni zaista pretrpljeni i da su bili neophodni, te da su bili razumni kada je riječ o iznosu. U ovom konkretnom predmetu, kada je razmotrio dokumente u svom posjedu i gore navedene kriterijume, Sud je smatrao razumnim da dosudi podnosiocu predstavke sumu od 1.020 EUR po ovom osnovu.

C. Zatezna kamata

53. Sud smatra da je prikladno da se zatezna kamata bazira na najnižoj kreditnoj stopi Evropske Centralne Banke, uz dodatak od tri procentna poena.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD, JEDNOGLASNO

1. *proglašava* pritužbu koja se odnosi na pretjeranu dužinu postupka prihvatljivom, a ostatak predstavke neprihvatljivim;
2. *nalazi* da je došlo do povrede člana 6 stav 1 Konvencije;
3. *nalazi*
 - (a) da tužena država ima da plati podnosiocu predstavke, u roku od tri mjeseca od datuma na koji ova presuda postane pravosnažna u skladu sa članom 44 stav 2 Konvencije, 1.020 eura (hiljadu i dvadeset eura) i sav porez koji se na to obračunava podnosiocu predstavke, na ime troškova i izdataka;
 - (b) da se od isteka navedenog tromjesečnog roka do isplate iznosa obračunava obična kamata na gore navedeni iznos po stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Evropske Centralne Banke tokom zateznog perioda uz dodatak od tri procentna poena;
4. *odbija* ostatak zahtjeva podnosioca predstavke za pravičnom naknadom.

Presuda je sačinjena na engleskom jeziku i dostavljena u pisanoj formi 10. marta 2015. godine po pravilu 77 stavovi 2 i 3 Poslovnika Suda.

Stanley Naismith
Sekretar

Işıl Karakaş
Predsjednik